

Předmluva vydavatelova.

V červenci t. r. bude tomu již deset let, co po dlouhé trýznivé nemoci zemřel v svém zátiší v Roztokách první český universitní učitel národního hospodářství, vychovatel celého pokolení našich pracovníků národohospodářských, vynikající politik strany staročeské a spoluzakladatel četných institucí našeho života kulturního i hospodářského, ministr orby Dr. Albín Bráf.

Přirozeně byla na snadě myšlenka obnoviti opět vydávání jeho pozůstalých spisů, s nímž hned již v roce 1913 uveřejněním trojdílných akademických výkladů Bráfových bylo započato, jehož pokračování však bylo válkou přerušeno.

Za příznivějších nyní poměrů, zejm. i za zvýšeného zájmu české veřejnosti pro vážnou četbu historickou, politickou i národohospodářskou má čestný dluh náš vůči památce Bráfově dojíti konečně splnění.

Za první svazek určeny byly Bráfovy Paměti, v dalších mají souborně býti vydány jeho drobnější, trvale cenné studie, přednášky, kritiky a návrhy, zakončením díla má býti vypsání života a působení Bráfova v českém životě národohospodářském i politickém.

Paměti své psal Bráf v nejkřutější době svého života, u smrtelného lože svého jediného dítěte, devatenáctiletého syna Václava. V sanatoriu Görbersdorfském, v »horoucích mukách«, jaké pocítoval vida »hocha tak neobyčejné intelligence na duchu hynout«, jak mi psal, a kde lékaři již také jeho samého upozorňovali na zevně již se jevící známky nemoci, která jej o čtyři léta později sklátila v hrob, hledal »volné chvíle psáti listy a své vzpomínky«.

Psal mi tehdy, že »je to nesnadno z pouhé paměti, ne že bych neměl skutečnosti jasně na mysli, nýbrž hlavně proto, že se těžko dodržuje chronologický postup. Přes to doufám, že bude leccos zapamatování hodného zachováno, ať už můj další osud jest jakýkoliv!« A připsal k tomu: »Vždy

jsem tu věc odkládal pro jiné práce.« Dne 9. května 1908 psal mi: »Napsal jsem už hezký kus svých pamětí«, zatím hlavně politických, a totéž opakoval o dvě neděle později, tři dni před smrtí synovou. Z té doby pocházejí také jeho náčrtky k sepsání jeho vzpomínek rodinných a jinošských, k nimž však nedošlo.

»Paměti« Bráf později přehlížel, místy doplňoval a některé původně ostřejší obraty uhlazoval. Na obalu některých částí poznamenal: »neuveřejňovat před rokem 1915«; jsou to části: čtvrtá »Lefaiivrova nabídka«, pátá »Vídeňské punktace«, šestá »Tajná konference vídeňská u hraběte Thuna«, sedmá »Badeni a Thun«.

Po znovuzřízení našeho státu byly — zvláště také v pokrevním příbuzenstvu Bráfově — projevovány pochybnosti, zdali po úplném převratu našich poměrů státoprávních jest uveřejnění Bráfových Pamětí ještě časové a žádoucí a zdali by zvláště vzhledem k památce Bráfově alespoň kapitola třetí o stycích jeho s nynějším presidentem republiky T. G. Masarykem — jejíž uveřejnění za pobytu Masarykova v cizině bylo pochopitelně vyloučeno a která nyní opět vývojem docela již byla předstižena — neměla býti zcela nebo zčásti vynechána.

Byv v polovici dubna 1919 pozván z jisté příčiny k presidentu Masarykovi, zmínil jsem se mu v hovoru též o Pamětech Bráfových i o námitkách proti jejich uveřejnění, zvláště i vzhledem k jeho osobě, vznášených. President Masaryk ihned, aniž Paměti ještě viděl, bez nejmenších rozpaků nebo úvah prohlásil naprostý souhlas s uveřejněním Pamětí, a sice v nezkráceném rozsahu bez jakýchkoli změn, a když jsem mu pak počátkem května 1919 poslal k nahlédnutí originál kapitoly k němu se vztahující, vrátil mi její s tímto dopisem, jejíž s dodatečným jeho svolením otiskují (několik posledních řádků týká se jiných záležitostí):

»Dne 6. VI. 1919.

Pane professore Grubře,

vracím rkp. Bráfův s díky. Po mém soudu měly by Paměti být uveřejněny, ovšem celé jak jsou; to vyžaduje pieta k zesnulému. Namítáte, že jsou předstiženy vývojem, jaksí antikvitou; ano, ale mají cenu jako výraz Bráfovy osobnosti, obsahují dost detailů obecně zajímavých a celková tendence a pojetí charakterisuje právě vynikajícího českého — staročeského — politika.

Pokud běží o mne, tož stejně bych si přál uveřejnění, protože to patří k celku: Bráf, je pravda, mně nerozuměl, ale nerozuměli také jiní a nerozuměl jsem sobě já sám. Totiž tenkrát; hnal jsem se za ideálem, jenž mi nebyl tak jasný jak za této války a touto válkou a dělal jsem tenkrát (to vím nejlépe sám) mnohé chyby. Zejména jsem odpuzoval lidi. Pokud jde o Bráfa, řekl jsem Vám už, že nesprávně posuzoval můj poměr k Kaizlovi a tím i k sobě. Bráf odhalil mi příležitostně tolik intimního, ba nejintimnějšího, že jsem se právě tou jeho důvěrou vždy cítil jaksi k němu vázán, i když byl proti mně. Není u nás ještě mnoho lidí, kteří ty, s nimiž nesouhlasí, dovedou si vážit, ba i mít rádi. Slovem — nebudu uveřejněním v nejmenším osobně dotčen a souhlasím s přáním paní Bráfové. —

S pozdravem

Masaryk.«

Měl jsem vždy tak vysoké mínění o svém bývalém profesoru a prvním politickém vůdci, že jsem o tomto jeho stanovisku od počátku naprosto nepochyboval. Po všem učitelském i politickém a osvoboditelském působení Masarykově není jistě potřebí jakýchkoliv dalších dokladů o jeho rozumové i mravní velikosti a vznešenosti jeho smýšlení; kdyby však jich bylo potřeba, patřil by k nim zajisté i tento dopis.

Také v líčení Bráfové je nepopíratelný základní ton vnitřního uznání »tohoto neobyčejného člověka«. Vždyť jemu věnoval v Pamětech, v tak tragické pro něho samého době psaných, víc pozornosti než kterémukoliv jinému z vrstevníků — a na vše ostatní v Pamětech je nynější Masarykův dopis nejdůstojnější odpovědí. Duševní souboj, jakému snad není příkladu v naší historii. —

Otištěné zde stati nekrologické a jiné příležitostné prohlásil Bráf výslovně za »součást těchto Pamětí«.

V Praze dne 1. května 1922.

Dr. Jos. Gruber.

A)

PAMĚTI.

—